

**ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ,
ЯК ОСНОВА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ
ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ВПЛИВУ
НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА**

Сушарник Ярослав Анатолійович

*кандидат економічних наук,
викладач кафедри публічного управління,
менеджменту та інклюзивної економіки,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»*

Концептуальні підходи до аналізу ролі інституцій у забезпеченні конкурентоспроможності галузі тваринництва передбачають системне осмислення впливу інституційного середовища на розвиток галузі, ефективність виробництва та здатність адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх викликів. Залежно від обраного підходу, аналіз зосереджується на різних аспектах: формальних і неформальних інститутах, як-от законодавство, державна політика, кооперація, освітні й наукові установи, механізми підтримки та регулювання. Це дозволяє визначити стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності галузі через удосконалення інституційної взаємодії та формування сприятливого середовища для інновацій і сталого розвитку.

Аналіз ролі інституцій у забезпеченні конкурентоспроможності галузі тваринництва в Україні вимагає використання комплексного методологічного апарату, який поєднує емпіричні та теоретичні підходи до пізнання соціально-економічних процесів. Використання такого методологічного інструментарію виводить дослідження за межі описового рівня і дозволяє розглядати інституції не лише як зовнішній чинник, а як активний елемент економічної системи, що безпосередньо впливає на функціонування галузі тваринництва. Методологія дослідження ґрунтується на загальнонаукових методах, таких як спостереження, порівняння, узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, індукція та дедукція, які забезпечують системне та глибоке вивчення предмета [1, с. 64].

1. Спостереження є первинним методом наукового пізнання, який формує емпіричну базу дослідження. Воно полягає у цілеспрямованому та систематичному зборі фактів і даних щодо конкретних об'єктів або явищ [1, с. 64].

Спостереження забезпечує фіксацію емпіричних даних, виявлення ключових тенденцій розвитку, а також дозволяє оцінити ефективність

функціонування інституційного середовища. Воно дозволяє виявляти ключові тенденції розвитку галузі тваринництва. Спостереження сприяє зіставленню статистичних показників з конкретними інституційними рішеннями, такими як програми субсидування, регуляторні заходи чи розвиток кооперації.

2. Метод порівняння як загальнонауковий інструмент дозволяє зіставляти різні явища за суттєвими характеристиками, що забезпечує виявлення відмінностей і подібностей між об'єктами дослідження [1, с. 65].

Метод порівняння дозволяє зіставити інституційні моделі, що діють у різних регіонах або серед різних суб'єктів господарювання, і таким чином виявити ефективні механізми управління, підтримки чи регулювання. Порівняння оцінює, якою мірою інституції сприяють формуванню конкурентних переваг: чи створюють вони сприятливе середовище для розвитку тваринництва, чи навпаки – обмежують його через неузгодженість, бюрократію або нестачу ресурсів.

3. Узагальнення забезпечує перехід від окремих фактів до загальних закономірностей, об'єднуючи дані про стан галузі, інституційні механізми та соціально-економічні фактори в єдину систему знань [1, с. 65].

Узагальнення дає змогу поєднати різноманітні теоретичні підходи в єдину концептуальну рамку, яка дозволяє глибше інтерпретувати взаємозв'язки між інституційними структурами та економічними процесами в галузі тваринництва. Завдяки узагальненню можна виявити повторювані закономірності, типові моделі та структурні проблеми, які впливають на ефективність і конкурентоспроможність галузі в цілому.

4. Абстрагування – це метод наукового дослідження, який полягає у виділенні найсуттєвіших властивостей або ознак об'єкта, при одночасному відкиданні другорядних, менш важливих деталей [1, с. 69].

Абстрагування дозволяє зосередитися на інституційних чинниках, які впливають на розвиток галузі, відкидаючи другорядні деталі, що ускладнюють розуміння процесів. Він допомагає сформулювати чіткі теоретичні моделі, які виділяють найважливіші елементи інституційної системи і їхній вплив на підвищення продуктивності та інноваційності тваринництва.

5. Аналіз і синтез – це фундаментальні методи наукового пізнання, які взаємодоповнюють один одного: аналіз полягає у розкладанні складних явищ на простіші елементи для їх детального вивчення, а синтез – у об'єднанні цих елементів у цілісну, узагальнену картину [1, с. 70].

Метод аналізу дозволяє розділити складну інституційну систему на її основні складові – такі як державне регулювання, ринкові механізми, підтримку виробників та доступ до ресурсів. Це дає змогу детально вивчити вплив кожного з цих компонентів окремо, визначити їхні сильні

і слабкі сторони. Синтез, у свою чергу, об'єднує окремі елементи в цілісну систему, формуючи комплексне уявлення про те, як інституції взаємодіють між собою і спільно впливають на розвиток галузі тваринництва. Завдяки синтезу можна простежити взаємозв'язки між різними інституційними чинниками та зрозуміти, як вони спільно формують конкурентні переваги або, навпаки, створюють бар'єри для розвитку.

6. Індукція та дедукція – це фундаментальні логічні методи пізнання, які забезпечують перехід між емпіричними спостереженнями і теоретичними узагальненнями. Індукція полягає у формулюванні загальних закономірностей на основі окремих фактів, тоді як дедукція застосовує ці загальні принципи для виведення конкретних висновків і рекомендацій [1, с. 71].

Індукція дозволяє на основі конкретних емпіричних спостережень виявити загальні закономірності та тенденції. Індукція допомагає простежити, як рівень державної підтримки, якість регулювання та доступність ресурсів впливають на зростання ефективності виробництва, а також на формування конкурентних переваг галузі.

Дедуктивний метод базується на цих узагальненнях і дозволяє застосовувати сформовані теоретичні принципи до конкретних ситуацій у галузі тваринництва. Цей підхід забезпечує логічно послідовний перехід від теоретичних понять до практичних висновків і рекомендацій, які враховують особливості функціонування інституцій та економічного середовища галузі.

Список використаних джерел:

1. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для студ. економ. спец. закл. вищ. освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Г. М. Чирва. Умань, 2021. 200 с.